

31
MUSEUM JULIEN VAN NERUM
HOEGAARDEN



ALPAIDIS



TIJDSCHRIFT voor HEEMKUNDE
FOLKLORE en OUDHEIDKUNDE



Museum Julien Van Nerum «'t nieuwhuys»

Ernest Ourystraat 2 - 4, 3320 Hoegaarden, tel. 016/762.94

Vereniging zonder winstoogmerk.

(Statuten : Belgisch Staatsblad 19.1.1967)

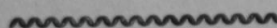
Bankrekening : Bank van Brussel nr. 310-0370021-52 - Museum Julien Van Nerum - v. z. w.

Openingsuren

van het museum, de 18^e eeuwse taveerne, de bierkelder en de verenigingszaal

op werkdagen : vanaf 15 uur

op weekeinden en feestdagen : vanaf 10 uur



HOGER BESCHERMKOMITEE :

Eredeken Ridder J. de NEEFF, Goeverneur van de Provincie Brabant

Leden R. KERRIJN, Burgemeester van Hoegaarden

G. PIERLET, Substituut van de Procureur des Konings te Tongeren

L. BORREMANS, Ere-Ambassadeur van Z. M. de Koning

A. HETTICH, Oud-Burgemeester van Hoegaarden

P. ROCK, Directeur-Generaal aan het Ministerie van Kultuur

J. VERBESSELT, Konservator aan de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis

IN ALPAINIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK. IN ALPAINIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK.

IN ALPAINIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK. IN ALPAINIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK.

IN ALPAINIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK. IN ALPAINIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK.

IN ALPARDIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK. IN ALPARDIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK.

IN ALPAINIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK. IN ALPAINIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK.

IN ALPAINIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK. IN ALPAINIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK.

IN ALPAINIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK. IN ALPAINIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK.

IN ALPAINIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK. IN ALPAINIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK.

IN ALPAINIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK. IN ALPAINIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK.

ZIN ALPAIDIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK RÛNDEKEN. IN ALP

Z IN ALPAIDIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK RËNDEKEN. IN ALP

ZIN ALPAIDIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK RÛNDEKEN. IN ALP

Z IN ALPAIDIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK RËNDEKEN. IN ALP

Z IN ALPAIDIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK RËNDEKEN. IN ALP

ZIN ALPAIDIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK RÛNDEKEN. IN ALP

ZIN ALPAIDIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK RÛNDEKEN. IN ALP

Z IN ALPAIDIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK RËNDEKEN. IN ALP

DIS INVESTEREN DOET U ZAKEN

DIS INVESTEREN DOET U ZAKEN

DIS INVEATĒĀEN DOET UN ZĀN

DIS INVEATĒĀEN DOET UN ZĀN

DIS INVEATĒĀEN DOET UN ZĀN

DIS INVEATĒĀEN DOET UN ZĀN

DIS INVEATĒĀEN DOET UN ZĀN

DIS INVEATĒĀEN DOET UN ZĀN

RENDEREN. IN ALPAIDIS MOVE

RENDEREN. IN ALPAIDIS MOVE

RENDEREN. IN ALPAIDIS MOVE

RENDEREN. IN ALPAIDIS MOVE

RENDEREN. IN ALPAIDIS MOVE

RENDEREN. IN ALPAIDIS MOVE

RENDEREN. IN ALPAIDIS MOVE

RENDEREN. IN ALPAIDIS MOVE

RENDEREN. IN ALPAIDIS MOVE

151

BAKKERIJ

VANDENNEUCKER

HOEGAARDEN

016/76.161

SPECIALITEITEN VAN TAARTEN

EN GEBAKKEN

VOOR FYNPROEVERS

MEN BEZORGT TEN HUIZE

VAN VADER OP ZOON

... SEDERT 1889...

OVERZEES HARD HOUT

NOORDS EN AMERIKAANS NAALDHOUT

HOUTHANDEL

ALBERT GIADULE

HOEGAARDEN

016/76.136

INDIEN U BDUWT.....

GEBRUIKT HOUT!!!

DOE MEER MET UW SALARIS ...

Laat het overschrijven op uw "Universele Rekening", de zichtrekening zonder kosten van de

ASLKE

ALGEMENE SPAAR- EN LIJFRENTEKAS
AGENTSCHAPPEN TE

TIENEN : Nieuwstraat 20-22

HOEGAARDEN : Doelstraat 23



Restaurant

Vital

Frituur
Mosselhuis

**Bij den
Boer**

DIESTSE VEST 1

DIESTSE STRAAT 265

LEUVEN

TEL. 016/247.14

LEUVEN

GA EENS LEKKER

UIT ETEN

LEKKERE FRIT MET

VERSE MOSSELEN

BIJ

FRITUUR HEDY

ERNEST OURYSTRAAT 42

3320 HOEGAARDEN

016/76.692

FOLINAC

VEEMARKT 14

3300 TIENEN

016/84.265

DE GROOTSTE KEUZE

DE BESTE DIENST

DE LAAGSTE PRIJS

MODERNE SNIT

VOOR EEN

VERZORGD KAPSEL

EN EEN

SLECHTS EEN ADRES

MARCEL LADANG

TIENSESTRAAT 68

3320 HOEGAARDEN

016/76.130

OOK GESPECIALISEERD

IN HERENPOSTICHES

WAAROM NIET IN UW DORP ?

VERWARMINGSINSTALLATIES

MAZOUT

KOLEN

GAS

SANITAIR INSTALLATIES

BADKAMERS

KEUKENS

ENZ...

HUBERT MILISSE

NEERMSTRAAT 12

3320 HOEGAARDEN

016/764.46

ZEER VERZORGD WERK

KOLEN - MAZOUT - EN

GASKONVEKTOREN

GASFORNUIZEN KOELKASTEN EN

ALLE HUISHOUDARTIKELEN

MARCEL DELMEL

TIENSESTRAAT 17

HOEGAARDEN

016/76.307

HOTEL RESTAURANT CAFE

PLAZA

RAOUL VERFAILLIE - SOREYN

LEOPOLDLAAN 43

8430 MIDDELKERKE

RECHTOVER HET CASINO

DEN HOEK VAN DE FYNPROEVERS

VERWARMDE KAMERS - OFEN GANS HET JAAR

KEUKEN VERZORGD DOOR DE EIGENAAR

059/30145

VOOR AL UW PLAKWERKEN

VERBOUWINGEN

NIEUWBOUW

RESTAURATIE OUDE STIJL

EEN ADRES

PEETERS FRANS

POTTERIJSTRAAT 253

3300 TIENEN

016/844.78

IN ALPH. DIS. NOVEMBER 1913.

IN ALPAIDIS ADVEATEREN DOET UW ZAKK RENDEAREN. IN ALPAIDIS ADVEATEREN DOET

ALGEMENE VOEDING

SUPERETTE

M. OLEMANS-CEULLUY

STOOPKENSSTRAAT 1

3320 HOEGAARDEN

016/76.394

THUISBEZORGING

VOOR AL UW

SCHRYNWERKERIJ

WENDT U

IN VOLLE VERTROUWEN

TOT

HENDI VANMOL

KLOOSTERSTRAAT 5

3320 HOEGAARDEN

016/76.334

BIEREN ARTOIS

LIMONADEN HOUGARDIA

BIEREN AIGLE - BELGICA

HOEGAARDS BIER VAN CELIS

DEPOT

TRUYENS JEAN

HOEGAARDEN

016/76.396

WIE GOED EN SMAKELIJK WIL ETEN

MAG ONS NIET VERGETEN

HOTEL

RESTAURANT

LILYTA

OPEN GANS HET JAAR

KONINKLIJKE BAAN 34

8420 DEN HAAN

059/235.34 - 239.96

Boegarden

Nieuwburg
Taverne

19
n
n
in

നേണ്ട ജാതഫാൻ

in houd

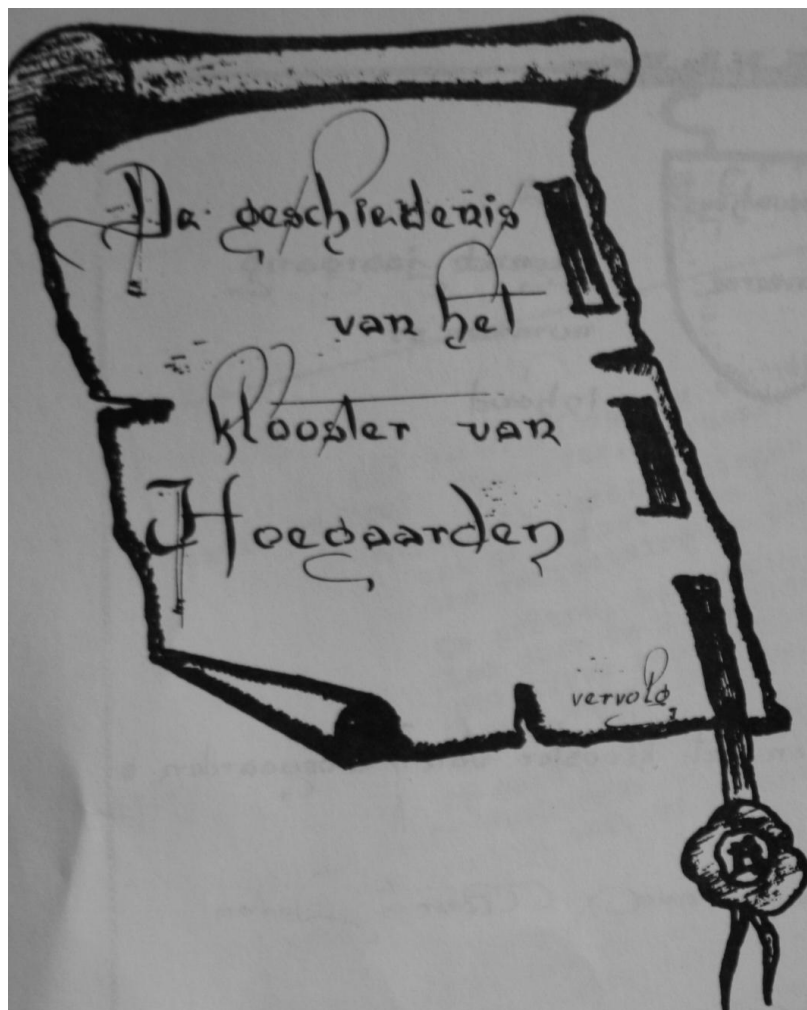
for Export Tar Netura Accounts Dodoria

23

Onze Beschermende Reden 1973

27

In 't Nieuwhuys kun je vrij denken,
je oangenaam laten schenken
in een steer
ja, werkelijk zoals weleer.
De komt er beslist nog meer!



Maar toen dit aan de oren kwam van de overheid, verzwoond de hoop, gezien geen enkele kloosterling, een door de Republiek aangeslagen goed mocht terug kopen. De vier kloosterlingen kregen slechts enkele weken tijd om de nieuwe kopers bij dezelfde notaris te brengen en werden zelfs met aanhouding bedreigd.

Al de overlevende paters hadden zich verspreid en waren bij hun familie of vrienden gaan inwonen, terwijl de vier bedreigde kloosterlingen genoodzaakt werden onder te duiken, om aan de franse politie te ontsnappen. Van Polfliet vluchtte naar zijn geboortestreek te Beveren-Waas, Van Rillaert ging zich te Tienen verschuilen en Janssens in Klein Overlaar.

Pater Coenegras had eerst een tijd te Tienen verbleven en zocht vanaf dat ogenblik een schuiloord te Hoegaarden. Hij verborg zich in een speelhuisje, gelegen in de tuinen van het ouderlijk huis in de Stoopkensstraat (huidig eigendom van de gebroeders J. en H. Vandermolen. Daar leefde hij ondergedoken tot in 1804 na de Besloten Tijd te Hoegaarden.

Uit de overlevering en het archief der gezusters Octavie en Fanny Coenegras, vernemen we hieromtrent het volgende :

" Dans le jardin potager, bien enclos, il y avait une maisonnette ou l'on avait jadis hébergé un prêtre réfractaire au moment de la Révolution.

Ce prêtre, mon oncle Henri, était peintre et érudit. Les murs de la maisonnette étaient couverts de peintures représentant des scènes bibliques. Ils y avait aussi des beaux livres anciens . "

Er werd zelfs beweerd dat hij er een schat in de grond heeft verborgen. Later lieten de Juffrouwen Coenegras, ter ere van hun oom, er nieuwe bomen planten en haalden goudstukken boven.

Pater Coenegras bleef schriftelijk in verbinding met zijn Confraters en leidde te Hoegaarden in het geheim de ganse zaak van de nieuwe verkoop.

In het archief van Oostakker werd een brief teruggevonden van 7 maart 1798 geschreven door ex Prior Van Polfliet aan Pater Coenegras.

In dit schrijven vernemen wij de kopers van " zwart goed " en de toestand uit die tijd, terwijl Van Polfliet niet mals was voor zijn oude vriend Notaris Van Putgaerden, wiens naam hij in zijn brief slechts met de initialen vermeldt.

Men kan ook opmerken dat de brieven op geheime adressen toekwamen, terwijl de ex Prior op zijn beurt in verbinding stond met de oude kloosterling Faconet, die een moeilijk bestaan kende.

Uit het schrijven kan ook uitgemaakt worden dat Pater Coenegras alle volmacht bezat, om inzake koop en verkoop naar eigen goeddunken te handelen in samenwerking met een " Raed ", en deze raad was niets anders dan de Raad der Samenzweerders.

Hierna volgt het afschrift van deze brief :

Eerwaarde en Seer Lieven Vriend ,

... op dewelken ik de eere hebben van te antwoorden, dat ik verblijd ben ende seer content over U.E. sorge ten opzichte der Boomen, aengaenden onsen boxh en verwondere ik mij geensints

wegens den coope, maer ik verwondere mij grootelyx over des-
selfs soo spoedigen rykdom 34500 Livres tot het coopen van
denreken dog ik belde mij in dat hij dit voor sig schen
niet heeft gecogt maer wel vyf commissie van eenige
samenpauinge, dew. te samen met den frauschen borgen
Claes. Eventuel den grond van den borch noget sullen
kamen opvreeten soo min als den heer van Lummen coope
des Briels om synen doorweg door denreken te maeken van
op sijne kasteel tot op de nieuwstraete, ik had dit van den
kanten noijt verwacht niettegenstaende desselfs motief als ik
ags nemen op desself politicken handel van oben. Dog ik
verhope dat den Opperbevelhebber van hemel en aerde alles
zal voorzien. Laet ons niet ophouden van hem te bidden.

Aengaende de gecogte goederen voor 147000 L
Ben ik ook seer te vrede; Godt geve de behaendenisse
der Selve; ende het verblijf van hunne coopen in dese
Landen, want voor sooveel het mogelijk is, oordeele ik dat
er zonde voorzianigheid En voorzichtigheid in, Connen en
magen gebruykt worden tegen het geval van wepvoeringe
of Bonnisement.

Aengaende het overhoornen, naer paesschen is mij
onmogelijk vermits alhier in die canton voor die cooplieden
van onse soorten geene paspoort verkrijgelijk is, ende ik mij

van den anderen kant stelle in het systeem van onzen confrater Stevens, een dewelken seer waarschijnlijk berbaer is het gedagt van den Berigten Borgen J.B.V.A. ende de nijdtige commercanten van sijnen stiel ten mijnen opsigte.

Ik bene goed de verdijlinge door UE gesaementlijken Raed gedaen van de Goederen in UE: geëerde vermeld; gelieft als het UE. welgevallt de Selve af te senden op het adres in mijnen voorgaenden brief gemeld, ende dertoe te laeten maechen Ende de gedaene onkosten der mande af te trekken Ende indien UE. goet vind het pact van onzen Bonger Faconet, Joannes, mede te geven, UE. can dit ook doen, vermits ik hem dit dighelijcs can doen toekoomen met groot gemak, sooveel te meer omdat derselven hij sijne familie Beginnende over te schieten 't hert, naer paesschen ook hij mij sal koomen inwoonen om te werken te winnen en sijnen hert en Drank en het slaepen te hebben in mijne woninghe voor 4.5 à 6 maanden, waernaer hij wederom nieuw werk sal krijgen misschien voor meer als twee jaeren in 2 andere huysen van mijne familie soo dat hij in sijnen onder dag, soo ik verhope sal meerderen twout becomeen als hij nu geniet soo veel te meer omdat men alle die menschen bekent is dat hij ond sijnde niet can werken gelijk andere werkliden, ten

tweeden omdat hij goeden werkmán is en van oude professing, alwaer men werkt op het gemak en ten derden omdat die menschen met ons compassie hebbende ten mijnen opsigte ende genoegsaem besittende sig weinig aendhaegen het veel of luttel werken van dusdanigen werkmán; ik sien, hoe langer, hoe meer, dat Godt wonderwel barmhertig is in sijne werken wat aengaet de (?) van onse commercie ende de (?) waer over ik U.E. geschreeven hebbe. en waer van U.E. mij soude spreken indien U.E. mij conde ontfangen, dit is geensints meer nodig, vermits ik alles hebbe geweten te bekomen. Ik staen als van den hliem verlaegen over den burger De Latinne, denw. waarschijnlijk met sijne voorige compagnie voor sijne commercie onvoorsigtigh is gevelgen op Padaborne alwaer de Engelsche goederen soo min als hier liberlijck mogen worden verdebiteert; hier verliest U.E. allemaal eenen goeden raed. Dog betracht althijt sooveel als het mogelijck is van onse oude-cooplieden der Beyde-Sooten in Serien die saken te versamelen als het sal mogelijck sijn ende met de meeste vooten alles te verhandelen wor U.E. gerustighijel ende voor de mijne, want ik soude niet gerne hebben dat U.E. voor alle unwerdighijel ende sorge soude ondank hebbe, versaengaende ik U.E. van mijnen Cant verseke, vermits mij uwe rechtinnighijel ende U.E. onvermoeyden ijever te wel in alles is

bekend, en also ik wete dat het onmogelijk is in dussdanige
tijden en omstandigheden naar eenieders gaestie te doen...
coopt vervolgens, vercoopt.... (?) volgens Raed, Deylt en
bewaert soodanige en soo vele verbare en onroerbare koop-
manschappen als uit. gesamentlijk zult goud vinden volgens
hetgene ik nagmaek in mijnen voorgaenden hebbe geschre-
ven. Laet ons ondertusschen Goetd blijven vuriglijk
bidden dat hij ons geloov versterke ende ons bewaere
van haet en rijd ... Ende in den tijd soo blijft voort-
gaen tot apterdeel, Beraemt dan een tusshen mal-
kanderen wat en het gevoegelijkste soude behooren te
geschieden nopens het vercoopen der roerende goederen.
Hier is geen nieuws brijten hetgene hij LT. is; de
trouppen der franschen worden uit Holland door
Antwerpen naar den Rhijn, soo het gerugt looft ge-
sonden, ende riefen zweven met pekele borschen bo-
ven Softingen etc. Eenige schaeptallen zijn sonder...
... onder andere Borst Calloo; Zwijndrecht, en Nieuw-
kerken, alle in het selfde canton van Vlaesolouch.)
in andere schaeptallen sijn de herders verborgen
in het hoij. Mij commercie gaat wel en ook
mijne gezondheid... .. wat voor een plaesier
soude het mij dan nog niet meerder en groeter
zijn mijne confsaten alhier te mogen ontroupen
en te logeren...

Eenv. Ende Jm Lieve Vriend

U: D.W. Dienaer en Confrater

Bavieren: B^{em} 7 maart 1798

25

HF Fz 31 9 Pr

S: catholijk, Apost, en Romijn.

P. S.

Is er nate nieuws, laet het mij in
het over te senden jach weten, bijzonder over huut en nijt,
dewelke hien niets lijnaer veranderen, maar self afvalle.

Met de hulp van de Conspiratie ging Pater Coenegras
nu zeer omzichtig tewerk om de nieuwe kopers van de klooster-
goederen voor de Notaris te brengen.

Betrouwbare mannen werden uitgezocht en door de Ge-
heime Raad aangewezen, om in hun naam de door de franse over-
heid aangeslagen roerende en onroerende goederen te kopen, maar
die zij achteraf terug in gift aan de vier paters zouden af-
staan.

Zo kocht Servaes Coenegras (broeder van Pater Coenegras) uit Hoegaarden, op donderdag 15 februari 1798 (27 pluviôse An VI) , ongeveer 3 bunder land onder Hoegaarden in twee delen, en verhuurde het aan F.H. Prévinaire zaliger met een bail van 30.II.1792 tot 1798 voor 105.000 livres. Diezelfde maand verkocht hij echter zonder toelating enige bomen uit het kloostereigendom, die door de Municipale Raad werden aangeslagen.

Op vrijdag 6 april 1798 (17 germinal An VI) te 10 uur 's morgens kocht hij voor 30.000 pond, een stuk land en een weide, gelegen nabij het klooster, samen groot een bunder en 25 roeden. Terzelfdertijd schafte hij zich nog vijf andere dagmalen aan, in twee stukken onder Hoegaarden.

En ten slotte kocht dezelfde koper op zaterdag 21 april 1798 (2 floréal An VI) nog 2 bunder 3 dagmalen en 60 roeden in drie stukken, verhuurd aan F.H. Vandermolén voor 1.015 ponden.

Inzake onroerende Conventgoederen stuurden de paters op woensdag 15 augustus 1798 (28 thermidor An VI) naar Notaris J.A. Gampen te Tienen, volgende verklaring die op akte werd gesteld :

" François Van Polfliet uit Beveren, Henry Coenegras uit Hoegaarden en François Van Rillaert uit Tienen (G. Janssens werd niet vermeld) verklaren verkocht te hebben aan Libert Geerts van Hoegaarden, belastingsontvanger (censier) en aan Servais Coenegras, jongeling en ongehuwd (maar van voldoende ouderdom) en verblijvende bij zijn vader te Hoegaarden : $\frac{3}{4}$ van het conventuele huis bevattende de voornoemde verkoop (van het klooster) van 2 Prairial An V . "

Zo ook verkocht H. Coenegras aan de twee zelfden, volgens kontrakt van 28 thermidor An VI, een stuk van 7 dagmalen land, 5 dagmalen land en 1 bunder 2 dagmalen.

De franse overheid was in de lurven gelegd. De zaak was wettig verlopen en zij aanvaardde de nieuwe kopers, die vanaf dat ogenblik het volle eigendom bekwamen van de kloostergoederen.

Deze nieuwe kopers, die in samenwerking met de Conspiratie hadden gehandeld waren :

- Servais Coenegras, 33 jarige ongehuwde broeder van Pater Coenegras ;
- Libert Geerts, 43 jarige zoon van Marcel Geerts en Maria Theresia Van Dyck uit de oude brouwerij " de Engel " op de Beek .

Libert Geerts was landbouwer en belastingsontvanger

te Hoegaarden en weduwnaar van Barbe Van Nerum, waardoor hij tot de V Geslachten behoorde. Zijn vrouw was, ingevolge de baldadigheden van de oppositie tegenover de oude Regentie, waartoe haar vader Notaris - Schepen Joannes Van Nerum behoorde, in 1790 overleden.

Zodoende was het niet verwonderlijk dat Libert Geerts met de Conspiratie samenspande.

Later, op 28 vendémiaire van het jaar XI, kocht G.J.F. Stevens, wonende in de Broeckstraat te Brussel, voor ex-pater Coenegras, ook nog drie delen, groot 60 a 43 ca, gelegen te Hoegaarden en in pacht gehouden door L. Jacobs.

Ondertussen schoven de jaren voorbij en bleef het klooster onbewoond, want er kwam geen eind aan de geloofsvervolgung, zodat de kloosterlingen wel inzagen dat zij een ijdele hoop hadden gekoesterd en dat er nog moeilijk sprake zou zijn van een kloosterherinrichting.

En ook de twee personen, op wiens naam de Begaarden het klooster hadden teruggekocht, begonnen reeds mensen van jaren te worden en het viel stilaan te vrezen, dat indien een dezer moest komen te sterven, het klooster en zijn bezittingen in handen van hun erfgenamen zouden overgaan. Zij stonden op de notariële akte immers als de enige officiële eigenaars vermeld, want " het terug in gift afstaan " was slechts een mondelinge overeenkomst geweest.

Er moest dus dringend naar een oplossing worden gezocht. De paters kwamen in het geheim bijeen maar elke oplossing bleef uit. Alles lag ontredderd en overhoop en niemand durfde de stap wagen.

8. De nieuwe Congregatie.

Rond de jaren 1800 begon Eerwaarde Heer François Joseph Delfosse te Jodoigne enkele edelmoedige juffrouwen rond zich te scharen, om onder de naam van " De Dochters van Goede Wil " het onderwijs en de opvoeding van de verwaarloosde volkskinderen te verzorgen.

Eerw. Heer Delfosse werd geboren te Gouy lez Piéton in de provincie Henegouwen op 29.10.1769. Hij studeerde te Nijvel, Douai (Frankrijk) en Leuven en werd tijdens de woelige periode van de Franse Revolutie, in 1796 tot priester gewijd.

In 1798 werd hij reeds aangehouden en verbleef drie maanden in gevangenschap, omdat hij sakramenten had toegediend. Hij waagde meermaals zijn leven.

Eerw. Heer Delfosse had Mejuffer Albertine Ghislaine de Hennault (geboren te Braine l' Alleud 1772) ontmoet, die zich tot doel stelde : goed doen en de jeugd onderwijzen.

Samen stichtten zij een eerste school te Jodoigne waar vrome juffers hen kwamen vervoegeen, maar deze school werd snel overgeplant naar Tienen. Daar betrok de jonge onderwijzen- de Congregatie van Juffrouwen, die als kloosterzusters samen- leefden, eerst een gebouw op de Grote Markt en later het oude klooster der Paters Carmelieten in de huidige Veldbornestraat, dat onder het Frans schrikbewind eveneens was afgeschaft gewor- den.

De stichting te Tienen vlotte echter niet. In 1802 werd E.H. Delfosse voor de tweede maal aangehouden en bij zijn terugkeer diende hij af te rekenen met allerlei moeilijkheden. De gebouwen bevonden zich in zeer slechte staat en konden daar- bij bezwaarlijk als onderwijsinstelling worden omgevormd. Eerst met het Franse en daarna met het Hollandse bestuur onder- handelend, kwam het tot geen bevredigende oplossing.

Noodgedwongen moest hij naar een andere verblijfplaats voor zijn gemeenschap uitzien. Die gelegenheid werd hem door de Voorzienigheid geboden te Hoegaarden in 1817, waar het leeg- staande Begaardenklooster, temidden van een uitgestrekt park met vijver en in een rustige atmosfeer, een ruime woongelegenheden bood en een ideaal onderkomen zou verschaffen voor de Congrega- tie, die de regel van de derde orde van St. Franciscus van Assise volgde.

Onderhandelingen in die zin werden aangeknoopt, eerst met de bevoegde instanties en dan met de ex-kloosterlingen, ei- genaars van het domein, die nu te oud waren geworden om nog aan een heroprichting van hun klooster te denken.

Zij konden aan hun Convent geen betere bestemming ge- ven, want zo zou het klooster nog dienen tot groter goed van de kerk en de zielen. De Voorzienigheid had hun bijgestaan, want daar kon de nieuwe Congregatie gedijen en zich verder ontplooi- en.

De grote bemiddelaar in deze zaak was de Burgemeester van Hoegaarden, Philippe de Zangré, tot de V Geslachten beho- rend, die na de franse tijd terug aan de macht waren gekomen. Hij had E.H. Delfosse naar Hoegaarden ontboden, om samen met de eigenaars de onderhandelingen aan te vatten. Deze bijeenkomst greep plaats in zijn huis op de Houtmarkt, in het voormalige Arendsnest.

Na lang aarzelen nam E.H. Delfosse een besluit en op 8 oktober 1817 werd het burgerlijk contract afgesloten. De in- bezitneming zou slechts het jaar daarna, op 16 maart geschie- den. Er werd overeengekomen dat aan de ex-Begaarden een jaar- lijkse rente van 450 gulden zou worden uitbetaald en wanneer er slechts twee overlevenden zouden blijven, zou die rente op 500 Brabantse gulden worden gebracht.

Bij het officieel contract waren ook enkele geheime voorwaarden verbonden, zoals de verplichting door de nieuwe Congregatie aanvaard, om elk jaar en dit ten eeuwigen dagen, na het overlijden van elk der vier Begaarden, 25 missen te laten opdragen voor hen zelf en voor de stichters van het oude Convent, namelijk de edellieden Jonker Werner van Langvelt en zijn gemalin Catharina van Mosmaele.

Bij de verplichting jaarlijks een bepaald aantal missen te laten celebreren, kwam nog deze van jaarlijks aan de armen van Hoegaarden, een zeker aantal broden uit te delen.

Hieronder publiceren wij de geheime voorwaarden in de oorspronkelijke tekst, zoals hij in 1817 naar Rome werd gestuurd :

Les soussignées reverends sieurs Henry coenegras et Leonard audies pretres et les sieurs pierre Bollen et guillaume forissen freres laiques. Le premier demeurant hoegaerden le deuxieme a overlaer le troisieme a Louvain et le quatrieme au predict Overlaer. D'un part et Libert peets et servais coenegras censiers proprietaires demeurants a hoegaerden de l'autre part declareront que par Forme Dajoute Limitation et explication un contrat de transport fait par les ci devant nommés pretres, et censiers proprietaires passé devant le notaire a Speculo en dat du octobre et enregistré le ditto ils sont convenus de ce qui suit

art 1^{er} andessus de la rente viagere stipulée audit

acte les seconds comparants ainsi que leurs successeurs
devront faire charger tous les ans et a perpetuité cent
meses a l'intention de leurs fondateurs et des vendeurs
et distribuer aussi annuellement trente mesures de
siegles en pain cuit aux pauvres.

art 2^e quoique ce transport ne soit fait qu'aux
quatre ici compareurs ils ont entendu qu'icelles doivent
etabli dans la maison et couvrir leur cede un
pensionnat et une école d'education de la jeunesse
a l'instar de celle qu'ils ont actuellement a Tirkemont,
et elle ainsi que leurs successeurs in perpetuum doi-
vent soigner la continuation et existence permanente
de cet etablissement.

art 3 en cas que les religieux Bogards furent auto-
risée de se reetabli et que ce reetablissement a lieu,
les seconds seront obligés de remettre aux premiers
tous les biens cedes dans letat et contenance qui
se trouveront alors, bien entendu

1^o quentretiens les seconds seront autorisés de faire
dans les Batiments et Biens les restaurations et
changements et nouveaux Batiments qu'ils trou-
veront convenables

2^o le cas arrivant d'un pareil reetablissement les

premiers seront obligés de rendre aux seconds le tiers des frais et dépenses toutes a ce sujet mais dans ceci ne sont pas compris les restaurations locatives

art 3 comme la rente viagere excède si beaucoup les revenus effectifs qu'on a évalué de commun accord a douze cent Florins aidant argent de lb. Les premiers restitueront dans ce cas aux seconds le deux tiers de l'excédent annuel si tous les quatries sont encore en vie.

art 4 si au contraire loin de voir rétablis les anciens couvents les seconds seront forcés de se retirer, ou ne pourroient plus continuer leur pieuse entreprise elles et leurs successeurs seront obligés a Toujours de disposer de tout ce que est ici transporté en faveur des pauvres catholiques romains sous l'approbation du Ste Siège ou de l'ordinaire en communion avec rome Bien entendu, que tous les membres de la communauté jouiront des emoluments des dits Biens et couvent leur vie durant et les Biens apres le decès de la dernier seront alors disposée conformément a cet article

ainsi convenue, accepté et écrit en double a

Tirlemont

6 huilt octobre 1800 olit sept

H. Coenegras

L. Andries

P. Bollen

G. Jannens

L. Geedts

Wanneer wij het originele exemplaar van de geheime artikels vergelijken met het blad, dan zien we inderdaad dat de twee teksten identiek zijn; alleen maar is de opgestelde tekst van de Bogaarden in een zeer moeizaam Frans gesteld. De zusters tekenden zonder voorbehoud die tekst.

Merkt ook op dat pater L. Andries en lekebroeder P. Bollen in deze akte verschijnen ter vervanging van Van Polfliet en van Rillaert, die waarschijnlijk ondertussen waren overleden.

Na goedkeuring van Z. H. de Paus en de Aartsbisschop van Mechelen, gegeven in mei 1819 en na nog heel wat verwikkelingen met de Begaarden van Velm, konden de " Dochters van Goede Wil " in het jaar 1820 bezit nemen van hun nieuw klooster. Datzelfde jaar overleed Libert Geerts. Het was ook rond dat ogenblik dat het prachtige relikwienschrijn van St. Hubertus spoorloos verdween.

In 1823 slaagden de eerste zeven zusters te Brussel in het Nederlands eksamen voor de " Methode voor simultaan onderwijs " en kon de lesgeving worden aangevangen.

In 1831 stierf de moeder van E.H. Delfosse in de hoge ouderdom van 96 jaar. De zustergemeenschap erfde haar diamanten die in een monstrans werden verwerkt.

Op 20 maart 1833 was pater Leonard Andries in Mariadal op 66 jarige leeftijd gestorven en werd 6 dagen later op het oude kerkhof van Hoegaarden begraven.

Pater Coenegras was nog de enige van de ex-kloosterlingen in leven en had het verlangen uitgedrukt zijn laatste levensjaren in het klooster door te brengen, hetgeen hem toegestaan werd.

Einde 1833, dus bijna veertien jaar na de vestiging

van de Dochters van Goede Wil in het Convent, deed zich nog een ernstige moeilijkheid voor nopens de overname van het klooster door E.H. Delfosse en zijn zusters. Pater Coenegras was oud en versleten en begon gewetenswroeging te krijgen inzake het niet herstellen van zijn orde te Hoegaarden waarop hij al zijn hoop en centen had gericht. Tevens werd hij door de Bogaarden van Velm opgeruid.

In verband met deze moeilijkheden schreef E.H. Delfosse een zeer lange brief naar Rome, zeer patetisch en met welk wat bewuste of onbewuste onnauwkeurigheden.

Zo meldde hij bijvoorbeeld dat de laatste van de vier Begaarden " 87 jaar oud " was, hetgeen onjuist was, gezien Henry Coenegras geboren werd in 1755 en dus in 1833 slechts 78 jaar was geworden.

Volgens de brief van E.H. Delfosse werd deze sinds enkele weken opgeruid door sommige geestelijken van andere kloosters van dezelfde orde, om de zusters te verdrijven en terug het klooster in bezit te nemen.

Hij deed dit op grond van :

- één van de geheime artikels van het contract (zie hoger) ;
- omdat hij als laatste van de Bogaarden van Hoegaarden beweerde dat hij en zijn medebroeders slechts vruchtgebruikers waren en dus het klooster niet konden verkopen.

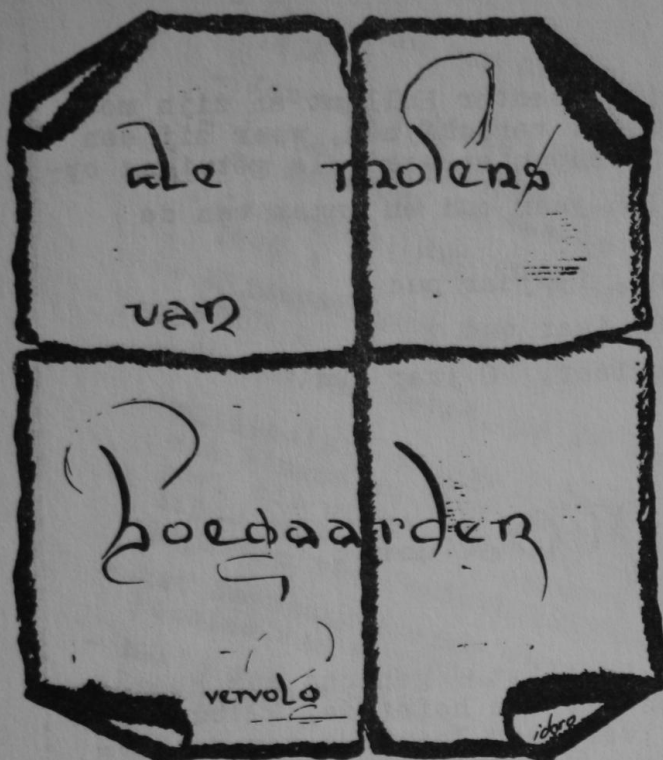
Hij wilde wel zijn aanspraken laten varen als de Paus hem gerust stelde.

Overigens laat E.H. Delfosse zich nogal subjectief uit nopens de vier laatste Bogaarden :

" ... et même aucun des quatres n'avait l'idée de se réunir dans leur couvent : un s'était fait construire un espèce d'ermitage chez son frère (de gloriëtte op de Stoopkensstraat), un deuxième était prequ'impotent, le troisième était très bien chez une veuve à Louvain et le quatrième habitait le couvent, menant une vie qui était loin d'être régulière (er stond eigenlijk " religieuse ") . "

- wordt vervolg -

Hubert van der Vliet Maarten Lodion



Tot daar was Brabant meester van de vliet (het water) en legde aan de Hoegaardiërs het verbod op, er te vissen, te weven, te kammen, enz... Deze vier molens werden beheerd volgens de gebruikelijke wetten van Tienen en alle boeten hieromtrent werden verdeeld tussen het Hertogdom Brabant, de stad Tienen en de gilde der Molenaars. De Tienenaars integendeel mochten wel gaan vissen in de Grote Gete tot aan de molen van Overlaar, maar de Hoegaardiërs trachtten dit te beletten en namen zelfs hun vislijnen en ander materieel af, hetgeen voortdurende moeilijkheden veroorzaakte tussen de twee Staten, die aan hun onderdanen dezelfde voorrechten hadden verleend.

Zo zien we ook dat rond 1408, de ontvanger van de Hertog van Brabant, Meester Renierus Hollant, een onderzoek van het water uitvoerde en het bed van de Grote Gete betrad vanaf Geldenaken tot Tienen, recht doorheen Hoegaarden (toebehorend aan de Bisschop van Luik).

Wanneer zij de waters van de Grote Molen van Steenberg en van de Kleine molen van Overlaar betraden, waar Brabant geen jurisdictie had, werden zij door de **censier** en onder-meier van Hoegaarden, Sieur Jan Specht, wegens overtreding op boete gesteld.

Bisschop Engelbert liet Meester Hollant en zijn molenslagers te Luik voor het gerecht verschijnen, waar zij een boete opliepen van 1200 gouden schapen en waar als getuigen optraden :

- Gery Scoenzetters, 106 jaar oud en amman van de Bisschop ;
- Pastoor Jan van Bonne, 85 jaar oud ;
- René Cledersnider, 82 jaar oud ;
- Henri Morsny uit Overlaar, 70 jaar oud.

6. De molen van Mulickom.

Deze molen was gelegen te Aalst (gehucht van Hoegaarden) op de Beek en vormde samen met een hofstede, 12 bunders grond (later nog 8) en een vijver, een leengoed van de Bisschop van Luik, afhangend van de " Heerlijkheid Mulck " en beheerd door een cijnshof met Meier en Schepenen, rond 1370 genaamd " die scepenen van Mulcke ".

Gezien de eerste bezitters van het leen van Mulck, de bijnaam " Hoegaarden " droegen, kan men veronderstellen dat zij afstamden uit een familie met die naam. Tot dit geslacht behoorden :

- Antonius van Hogardis, edelman (XIIe eeuw) ;
- Hendrick van Hugarden, vermeld tussen de vazallen van de Brabantse Hertog in een keure van 1190 ;
- Gerardus van Hugardis, wiens bezittingen voor 1200 overgingen op de Abdij van Villers ;
- Meester Renenius van Hugarids, klerk of notaris van Hertog Hendrik I van Brabant, rond de jaren 1205/1208 ;
- Gerardus van Hugarde, Kanunnik van St Martinus te Luik, die tekende met een zegel van 1268 ;
- Jan van Hugarde, de jongere, Schepen van Leuven, die tekende met een zegel van 1423, 1428 en 1431 .

Later had het leengoed van Mulcke achtereenvolgens volgende bezitters :

- Gossuinus van de Melcke, zoon van Ridder Willekin (Willem) Dalos (d' Alste) 1314 ;
- Guillelmus van Mulken van Hugarde, 1350 ;
- Jan, zoon van van Mulken van Hugarde , 1360 ;
- Guillemus, zoon van Jan, 1391 ;

- Jan, zoon van Guillelmus van Mulken van Hugarde, 1418 ;
- Jan van Mulken, 1421 ;
- Isabella, dochter van Johanna en haar man Guillaume Maes uit Geldenaken, 1427 ;
- Catherina, hun dochter en haar man Gérard de Huy, 1440 ;
- Elisabeth van Mulken en haar man Winand van Heist, 1495 ;
- Winand van Heist, na de dood van zijn vrouw, 1507 ;
- Elisabeth (vander) Peyn, tweede vrouw en weduwe van Winand en haar tweede man Arnold (de) Keyser, die optrad in naam van zuster Mahaut, (Matilde van Heist), dochter van Winand en geestelijke in het Cabbeekklooster van Tienen, 1510) ;
- Het Cabbeekklooster van Tienen, als erfgenaam der rechten van Mathilde van Heist, 1510 ;
- Maria van Aerschot, weduwe van Tossijn Maricke (Marique) , in naam van haar zoon Leon, 1530 ;
- Filips van Arembergh, heer van Franqueneé, als verwant van Elisabeth Massin (tweede vrouw van Arnold Keyser), 1531.

Nopens Gossuinus van de Melcke, zoon van Ridder Willekin d'Alste (Dalos), die in 1314 als bezitter van het leengoed van Mulck vermeld werd, willen wij hieronder enkele van zijn verwanten aanhalen :

- Gossuinus d'Alste (van Aalst) , 1249 ;
- Marsilius of Martinus d'Alst, meier te Hoegaarden in 1267 ;
- Ingelbram d'Alste de Molendino (van den molen).

Zij zijn vermoedelijk de voorouders van de latere families Vandermolen, Vanmol, Vanmolle, Van Mulcke en misschien ook wel van de tak van Aalst.

Na 1531 bleef het Cabbeekklooster van Tienen zijn rechten op de heerlijkheid van Mulck behouden, voor wat aanging het deel van Mathilde van Heist, die na haar dood het klooster als haar erfgenaam had aangeduid. Deze rechten bleven bewaard tot bij de val van het Oud Regiem, toen ook de molen van Mullicom in onbruik geraakte en stilaan verviel.

Ter gelegenheid van de Permis ontmoeten alle Ridders van Lakspeel, ringwerpen en kogelen elkaar op 8 juli van 16 tot 9 uur op de hoer van 't Oudevuyt.

7. De molen van Schoor.

Een andere molen die eveneens op de Beek lag, doch meer op het verdwenen gehucht van Schoor, noemde zich "de molen van Schoor" en werd reeds met zijn molenaar vermeld in 1290. Hij paalde aan het kasteel met dezelfde naam, die eens het patrimonium uitmaakte van het edel geslacht "van Schoor" (de Scora), dat te Hoegaarden vele grondbezittingen telde.

Buiten zijn kasteel en molen, omvatte het leengoed ook nog een hofstede met twee bunders wilgen en veenplanten, een heuveltje omringd door water, een vijver, weiden, 5 bunders moeras en 5 dagmalen land gelegen aan de ingang van het slot.

In de nabijheid bevond zich ook een domaniale kapel, want in 1157 werd een zekere Godefrodus als kapelaan van "Score" vermeld.

Op 22 december 1292 sloot de "official" van Luik een debat af, betreffende de kapel van Molenbais Saint Pierre bij Geldenaken, waar een geschil opgerezen was tussen de Proost van de Abdij van Heylisse en Guillelmus, geestelijke van "Schoere".

De heerlijkheid van Schoor bezat een leenhof, waarvan de Roostmolen van Tienen en de Moutmolen op de Mere (1532) afhingen, werd beheerd door een rechtbank met Meier en Schepe-
nen, die over vele voorrechten beschikte, zoals het jachtrecht, de visvangst, het water en de wind. Op het gebied van Schoor, aan de grens van Sluizen, werd zelfs eens een vreemdeling aangehouden, wiens hoofd boven het grondgebied van Hoegaarden hing, wijl zijn lichaam op Brabants gebied stond.

De Heren van Schoor waren tevens de grootmeesters van de "Sint Sebastiaansgilde", een schuttersgilde die in 1698 haar nieuwe statuten kreeg. Hun nakomelingen bleven tot aan de Franse Revolutie, de erfelijke hoofdmannen van deze gilde, waarvan Balthazar Sweerts in de tweede helft der XVIIIe eeuw Luitenant-Kapitein was. Hij was weduwnaar van Lucia Schepers en hertrouwde in 1792 met Dorothea Van Nerum.

— pubout van nerum —



de heer p. koil, hoegaarden
de heer a. baulens, zaventem
de heer m. dodion, muizen
mevrouw a. dotremont, brussel
de heer r. gilis, tienen
de heer m. lewin, brussel
mevrouw h. lodewijckx, hoegaarden
instituut mariadol, hoegaarden
kornwijk j. mombaers, winksale-delle
de heer l. stockmans, hoegaarden
de heer p. tritsmans, brussel
de heer r. vanwelden, tienen
de heer dokter decoster, hoegaarden
drukkerij a. fourie, hoegaarden
de heer vandermeeren p., hoegaarden

afgeploten op 15 maart 1973

CENTRALE VERWARMING

EN

SANITAIRE WERKEN

ALBERT MAES - DEWITTE

ROESELARSESTRAAT 32

051/214.68

8810 RUMBEKE

VOOR EEN GEZELLIGE WONING
KOOPT U MEUBELEN NAAR SMAAK

MEUBELEN

J. FOURIE

TIENSESTRAAT 7, 016/76210
HOEGAARDEN

VOOR EEN VERZORGEDE AFWERKING
VAN UW AANBOUWKUUKEN
VRAAG ONS PLAN EN PRIJS IN
PANOLUX EN NU OOK IN EIK

BEZETTINGSWERKEN

G. BAMS - SWELLEN

CHARLEROI STEENWEG 3

OUTGAARDEN

016/76.180

GROTE KEUS IN GRAFZERKEN

MATIGE PRIJZEN

NU

IN HOEGAARDEN OOK

AL UW VOEDINGSWAREN

WIJNEN EN LIKEUREN

ONDERHOUDSPRODUKTEN

BIEREN EN WATERS

AAN ONKLOPBARE PRIJZEN IN

DISCOUNT CENTER 27

11 GASTHUISSTRAAT HOEGAARDEN

SCHILDER

BEHANGER

ALLE VLOERBEKLEDINGEN

TAPISOM
TAPIFLEX

GORDYNEN EN OVERGORDYNEN

HUIS

NICOLAES GEORGES

TIENSESTRAAT HOEGAARDEN

016/762.97

IN ALPHADIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK RENDEREEN . IN ALPHADIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK RENDEREEN . IN ALPHADIS ADVERTEREN

vil sympathie

IN ALPAIDIS ADVERTEREN DOET UW ZAAK RENDEREN. IN ALPAIDIS ADVERTEREN

DE
SPECIALIST VAN HET SCHUIMRUBBER

GESCHENKJES VAN OM DE WERELD
DE GROOTSTE KEUZE VAN HET HELE LAND

MEUBILAIR ~ GORDIJNEN ~ OVERGORDIJNEN
MATRASSEN ~ KUSSENS ~ TAPIJEN
ALLES WORDT IN HET HUIS ZELF VERVAARDIGD
SCHUIMRUBBER: ALLE VORMEN

1040 BRUSSEL 02/33.50.65

IN ALPAID IS ADVERTEREN DOET UW ZAAK RENDEN. IN ALPAID IS ADVERTEREN DOET

GEEN GELDZORGEN MEER

DANK ZIJ DE

PERSOONLIJKE LENINGEN

VAN DE

BANK VAN BRUSSEL N.V.

AGENTSCHAP HOEGAARDEN

WILT U MOOIE EN STERKE MEUBELN ?

SLECHTS EEN ADRES

EMANUEL - VANDERMOLN

78 DOELSTRAAT HOEGAARDEN 016/76.382

PRIJZEN BUITEN KONKURRENTIE

VOOR UW MODERNE KEUKEN

ALSOOK VOOR AANBOUWMEUBELN

VLUGGE BEDIENING EN ZORZAAM WERK

BRENGT ONS EEN BEZOEK HET LOONT DE MOEITE

VERDELER

BIEREN ARTOIS

PIERAERTS

TIENEN

016/810.48

IN ALPAIDIS ADVERTEREN DOET UW ZAKS RENDEN. IN ALPAIDIS ADVERTEREN DOET UW ZAK

1886 - 1972

KOOP UW MEUBELN
 GORDJNEN
 DRAPERIEN

BY VAKMENSEN

EEN ADRES

MANNAERTS - RUELENS

68 DOELSTRAAT HOEGAARDEN 016/76.385

ZEGELS VAKANTIE EN REIZEN

GEZINSZEGELS

IN ALPHADIS ADVERTEREN DOET UW ZAAK RENDEREN • IN ALPHADIS ADVERTEREN

BROOD- EN BANKETBAKKERIJ

SPECIALITEITEN VAN SUIKERTAARTEN

GROTE KEUS VAN DOOPSVIER EN DOOPDOZEN

SWINNEN - VAN HULST

5 ARTHUR PUTZEYSSTRAAT

HOEGAARDEN

016/76.177

MEN BESTELT TEN HUIZE

IN ALPHADIS ADVERTEREN DOET UW ZAAK RENDEREN • IN ALPHADIS ADVERTEREN

GEBROEDERS STERCKX

GEDIPLOMEERD

TUINBOUWSCHOOL LEUVEN

TIENSE STEENWEG 22

016/76.153

BLOEMEN EN PLANTEN VANEERSTE KEUZE

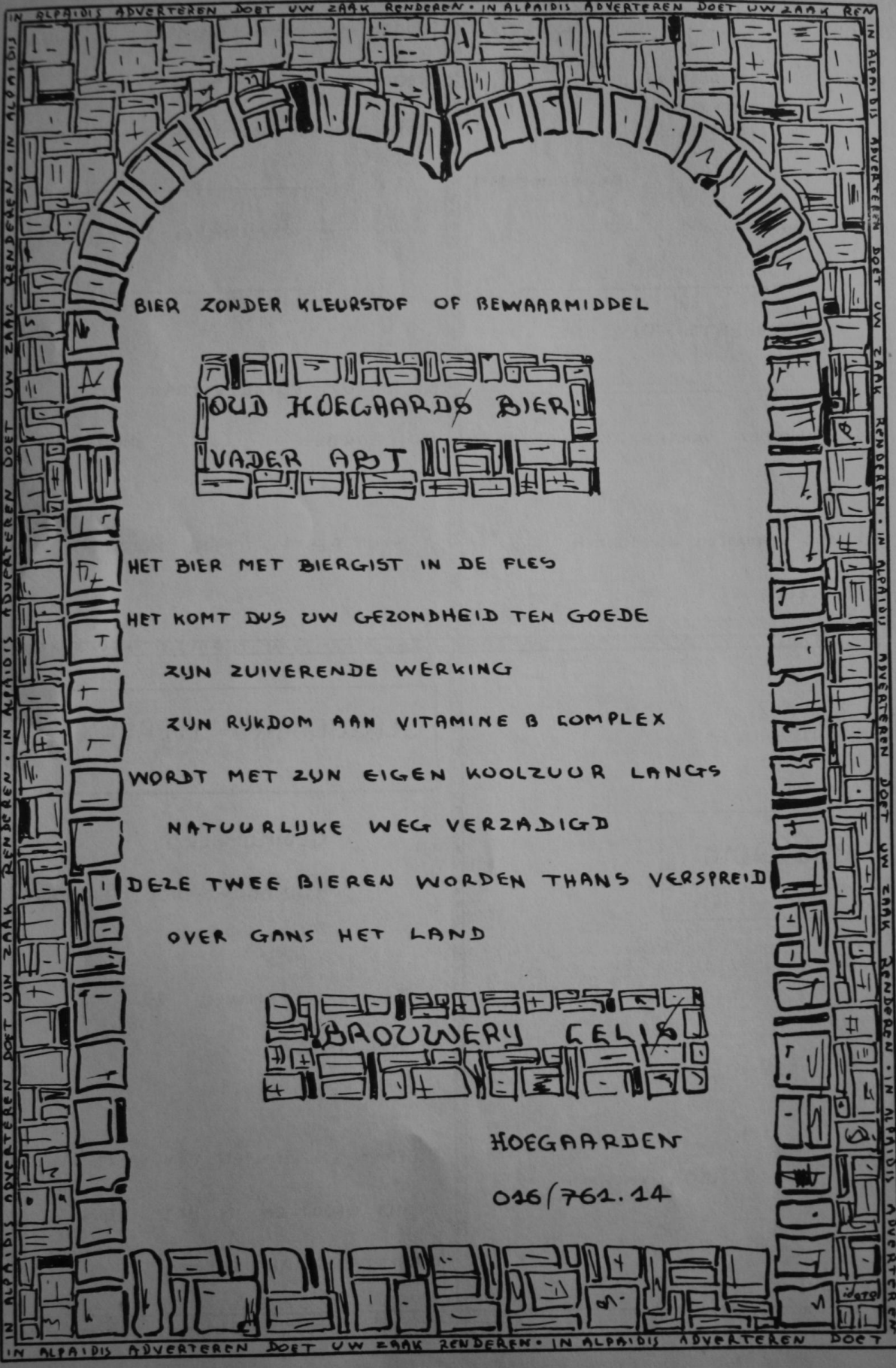
IN HET GROOT EN IN HET KLEIN

GROTE SPECIALITEIT

HOU GARDIA

UIT SYMPATHIE

IN ALPAIDIS ADVERTEREN DOET UW ZAKK ZENDEREN. IN ALPAIDIS ADVERTEREN DO



BIER ZONDER KLEURSTOF OF BEWAARMIDDEL

HOED HOEGAARD'S BIER
VADER ABT

HET BIER MET BIERGIST IN DE FLES

HET KOMT DUS UW GEZONDHEID TEN GOEDE

ZUN ZUIVERENDE WERKING

ZUN RIJKDOM AAN VITAMINE B COMPLEX

WORDT MET ZUN EIGEN KOOLZUUR LANGS

NATUURLIJKE WEG VERZADIGD

DEZE TWEE BIEREN WORDEN THANS VERSPREID

OVER GANS HET LAND

HOEGAARDEN
BROUWERIJ GELIS

HOEGAARDEN

036/762.14

ALPAIDIS

Driemaandelijks tijdschrift uitgegeven door "De Vrienden van 't Nieuwhuys"
Gedeponeerd bij de Koninklijke Bibliotheek van België onder het nummer B. D. 23.350
Oplage : 500 exemplaren.

Verantwoordelijke uitgever :

H. VAN NERUM

Redakteur-leider :

M. DODION

Presentatie :

R. VERPOORT

Abonnementsvoorwaarden :

Steunpenning zonder abonnement	50 F. per jaar
Gewoon abonnement	75 F. per jaar
Ere-abonnement	100 F. per jaar
Beschermend abonnement	250 F. per jaar

Tarief van de publiciteiten :

Volledige bladzijde		Halve bladzijde		Kwart bladzijde	
één maal	vier maal	één maal	vier maal	één maal	vier maal
475 F.	1700 F.	250 F.	900 F.	130 F.	450 F.

Alle artikels en mededelingen uit het tijdschrift en informatieblad mogen vrij overgenomen worden mits bronvermelding.

Op de koft : DE BOTERSTAND.

DRUKKERIJ A. FOURIE

HOEGAARDEN



**Schrijf- en
Rekenmachines**

**Driemaandelijks
periodiek**